

ज्ञोतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

□ पुणे □ वर्ष २२ □ अंक २० वा □ भारतीय सौर दिनांक ०२ फाल्गुन शके १९४७, शनिवार दि.२१ फेब्रुवारी २०२६ □ पाने ४ □ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

रेवडी संस्कृती लोकशाहीसाठी चिंताजनक

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्ञोतिर्मय साहित्य

गठ्ठा मते मिळावी म्हणून राजकीय पक्ष निवडणूक जाहीरनाम्यात फुकट्या योजना घोषित करून मतदारांना आकृष्ट करण्याचा प्रयत्न करत आहे. ही एक प्रकारची लाच आहे. योजनेवर खर्च होणारा पैसा जनतेचा आहे आपण जो कर भरतो तो हा कर आहे, जो देशाच्या विकासासाठी वापरण्यासाठी सरकारला दिला जातो. परंतु नेत्यांच्या अति महत्त्वाकांक्षेला ही रक्कम बळी दिली जात आहे. हे वास्तव येणाऱ्या काळात आपल्या भारतीय लोकशाहीसाठी घातक ठरणार आहे.

आपल्याला या भरभराटीच्या रेवडी संस्कृतीच्या विनाशकारी विषारी द्राक्षांचा वेल कालांतराने उपटून टाकावा लागेल, अन्यथा अशी विनाशकारी धोरणे लोकशाहीसाठी घातक ठरतील.

निवडणूक फायद्यासाठी मोफत वस्तू किंवा अनुदाने वाटण्याची 'रेवडी संस्कृती' भारताच्या अर्थव्यवस्थेसाठी आणि विकासासाठी खूप चिंताजनक आहे. ही पद्धत राजकोषीय तूट वाढवून आणि उत्पादकता कमी करून राज्यांना दिवाळखोरीकडे नेत आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने आणि तज्ञांनी शाश्वत विकासासाठी हानिकारक म्हणून याचा निषेध केला आहे.

सार्वजनिक कल्याणाऐवजी, त्याचे मुख्य उद्दिष्ट फक्त मते मिळवणे आणि मतदारांना आकर्षित करणे आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने यावर गंभीर चिंता व्यक्त करत फुकट्या योजना थांबवा व रोजगार द्या, असे आवाहन करत तमिळनाडू सरकारला फटकारले.

अशा प्रकारच्या सवलतीमुळे देशाच्या आर्थिक विकासावर परिणाम होत असल्याचे न्यायालयाने नमूद केले. तमिळनाडू वीज वितरण महामंडळाने सर्व ग्राहकांना त्यांच्या आर्थिक स्थितीची पर्वा न करता मोफत वीज देण्याच्या प्रस्तावासंदर्भात दाखल केलेल्या याचिकेची दखल घेत न्यायालयाने सांगितले की, गरिबांना मदत करणे समजण्यासारखे असले तरी सर्वानाच विनाअट सवलती देणे योग्य नाही.

देशातील बहुतांश राज्ये महसुली तुटीची असूनही विकासाकडे दुर्लक्ष करून अशा मोफत योजना राबवत आहेत असे निरीक्षण सरन्यायाधीश सूर्य कांत आणि न्यायमूर्ती जॉयमल्या बागची तसेच विपुल एम. पंचोली यांच्या खंडपीठाने नोंदवले. अशा प्रकारच्या मोठ्या प्रमाणातील सवलतीमुळे आर्थिक प्रगतीला अडथळा निर्माण होतो.

न्यायालयाने मोफत वीज देण्याचा प्रस्ताव मांडणाऱ्या राज्यातील द्रमुक सरकारच्या नेतृत्वाखालील वीज वितरण कंपनीच्या याचिकेवर केंद्र सरकार आणि इतरांना नोटीसही बजावली. कंपनीने वीज दुरुस्ती नियम, २०२४ मधील एका तरतुदीला आव्हान दिले आहे. वीजदर जाहीर झाल्यानंतर तमिळनाडूतील कंपनीने अचानक खर्च वाढवण्याचा निर्णय का घेतला, याबाबतही न्यायालयाने प्रश्न उपस्थित केला. 'राज्यांनी रोजगारनिर्मितीवर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे. सकाळपासून सायंकाळपर्यंत मोफत अन्न, त्यानंतर मोफत सायकल आणि वीज दिली तर काम करण्याची संस्कृती कशी टिकेल?' असा प्रश्नही सरन्यायाधीश सूर्य कांत यांनी उपस्थित केला.

क्षमता असलेल्यांमध्ये आणि नसलेल्यांमध्ये फरक न करता सवलती देणे हे तुष्टीकरणचे धोरण ठरणार नाही का? असा प्रश्न खंडपीठाने उपस्थित केला.

विकास आणि मोफत वस्तूंमध्ये संतुलन असले पाहिजे, कारण विचार न करता सार्वजनिक पैशाचे वाटप केल्याने दीर्घकाळात अर्थव्यवस्था कमकुवत होते, असे सर्वोच्च न्यायालयाने स्पष्ट करत फुकट्या योजनेवर कडा प्रकार केला.

खर्च तर आज देशात शिक्षण, रोजगार, आरोग्य, शेती, स्त्रियांच्या सुरक्षेचा प्रश्न यांवर लक्ष देण्याची गरज आहे. कल्याणकारी योजनांच्या नावाखाली अंदाधुंद खर्च केल्याने पायाभूत सुविधा, शिक्षण आणि आरोग्य यासारख्या उत्पादक क्षेत्रांमध्ये भांडवली गुंतवणूक कमी होते.

मात्र राजकीय पक्ष मतांच्या लालसेपोटी देशाच्या अर्थव्यवस्थेचा विचार न करता फुकट्या योजना राबवत आहे. या योजनेमुळे लोकांमध्ये काम करण्याची प्रवृत्ती कमी होत असून लोक आळशी बनत आहे.

गरिबांना दिलेली सवलत रेवडी मानली जाते, तर काँपों रेट्समना दिलेली कर सवलत प्रोत्साहन मानली जाते, अशीही चर्चा सध्या सुरू आहे.

रेवडी संस्कृतीला विरोध होण्याचे मुख्य कारण म्हणजे सरकारी खर्च आणि सार्वजनिक कर्ज वाढतो. देशाची राजकोषीय तूट सध्या वाढत आहे. राजकोषीय तूट आणि वाढत्या सार्वजनिक कर्जाबद्दलची चिंता दुर्लक्षित करता येत नाही. फ्रीबीज हे महसुली खर्चात मोडतात. राजकोषीय जबाबदारी आणि अर्थसंकल्प व्यवस्थापन कायदानुसार राज्यांना महसुली तूट दूर करणे आवश्यक असल्याने, राज्यांकडे महसुली खर्चासाठी मर्यादित संसाधने आहेत, त्यामुळे मोफतसाठी उपलब्ध निधीचा वापर रोखण्याचा प्रयत्न केला जात आहे.

ज्ञोतिर्मय साहित्य

अखिल भारतीय साहित्य परिषद पुरस्कृत साहित्य भारतीचे मार्गदर्शक आणि साहित्य अकादमी भारत सरकारचे सन्माननीय प्रतिनिधी, कणा साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष सुप्रसिद्ध लेखक प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक यांनी साहित्य भारतीचे संघटन करण्यात आणि साहित्य भारतीची ओळख सर्वदूर पोहोचवण्यात आजवर अतिशय मोलाचे योगदान दिलेले आहे. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली छत्रपती संभाजीनगर येथे साहित्य भारती आणि स.भु. शिक्षण संस्था आयोजित २१, २२ फेब्रुवारी रोजी होत असलेल्या या पहिल्या साहित्योत्सवाच्या निमित्ताने सरांशी साधलेला हा संवाद.

* साहित्य भारती, महाराष्ट्र प्रदेशाच्या अलीकडच्या काळातील गतिशील वाटचालीकडे आपण कसे पाहता? या प्रवासात कोणते बदल आपल्याला विशेष महत्त्वाचे वाटतात?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – साहित्य भारतीची अलीकडील वाटचाल अतिशय सकारात्मक पद्धतीने होत आहे. अखिल भारतीय साहित्य परिषदेच्या कार्यक्षेत्रात महाराष्ट्रात 'साहित्य भारती' या नावाने कार्यरत असलेले हे संघटन आज राज्यातील विविध भागांत सक्षमपणे काम करत आहे. कोकण, पश्चिम महाराष्ट्र, विदर्भ आणि देवगिरी या प्रादेशिक विभागांतून जिल्हानिहाय विस्तार होत असून अनेक कवी, लेखक, समीक्षक, अभ्यासक आणि साहित्य-रसिक, प्रकाशक, मोठ्या प्रमाणावर जोडले गेले आहेत/जोडले जात आहेत.

विविध भौगोलिक क्षेत्रांपुरत्या मर्यादित असलेल्या साहित्य संस्थांना राष्ट्रीय प्रवाहात आणण्याचे कार्य साहित्य भारती करत आहे.

आजच्या तरुण पिढीचा साहित्याकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन कसा बदलतो आहे? या बदलाला दिशा देण्यात साहित्य भारतीची भूमिका काय राहिली आहे, आणि भविष्यात कशी असेल?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – आजची तरुण पिढी साहित्याकडे केवळ छंद म्हणून नव्हे अभिव्यक्तीचे प्रभावी माध्यम म्हणून पाहत आहे. संशोधन, भाषिक वैविध्य यांविषयी त्यांच्यात जागरूकता वाढते आहे.

भारतीय भाषा आणि साहित्याचा उत्कर्ष, -संशोधनाला चालना

-विविध भारतीय भाषांमध्ये अंतरीक समन्वय, साहित्यविषयक आदान-प्रदान वाढवणे, भारतीय संस्कृतीतील आदर्श मूल्यांची रुजवणूक साहित्याच्या माध्यमातून करण्यावर विशेष असा भर आहे. ही उद्दिष्टे ठेवली आहेत. भविष्यातही राष्ट्रीय विचार केंद्रस्थानी ठेवून सृजन आणि संशोधन यांना चालना देत तरुणांना साहित्याच्या मुख्य प्रवाहात आणण्याचे कार्य साहित्य भारती अधिक व्यापकपणे करेल.

साहित्य उत्सवाच्या निमित्ताने नवोदित आणि युवा साहित्यिकांना कोणता संदेश द्याल?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – नवोदित आणि युवा साहित्यिकांनी लेखन करताना भारतीय संस्कृतीची जाणीव, समाजाशी असलेली बांधिलकी आणि राष्ट्रीय विचार यांचा विसर पडू देऊ नये. साहित्य हे केवळ मनोरंजनाचे साधन नसून समाजघडणीचे प्रभावी माध्यम आहे. जनमानसात भारतीय साहित्याविषयी आस्था आणि अभिरूची संवर्धित करण्यासाठी नव्या पिढीने सक्रिय सहभाग घ्यावा.

विविध प्रदेशातील बोलीभाषा आणि मौखिक वाङ्मयाचे संवर्धन व प्रसार करण्याची जबाबदारीही त्यांनी स्वीकारावी. सातत्यपूर्ण अभ्यास, वाचन आणि संशोधन यांमुळे लेखन अधिक परिपक्व होईल.

साहित्य भारतीचे कार्य करताना, नेतृत्व करताना विविध उपक्रमांच्या निमित्ताने आपल्याला कोणते अनुभव आले?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – विविध जिल्हांतील कार्यकर्ते, साहित्यसंस्था आणि रसिक यांना एकत्र आणताना समन्वयाचे महत्त्व प्रकर्षाने जाणवले. सर्व स्तरांतील कार्यकर्त्यांचे संघटन दिवसेंदिवस वाढत आहे. अनेक साहित्य संस्थांबरोबर समन्वय साधून राष्ट्रीय प्रवाहाशी जोडण्याचा प्रयत्न करताना संघटनात्मक शिस्त किती आवश्यक आहे हे अनुभवातून उमगले. साहित्य क्षेत्रात नवे आदर्श प्रस्थापित करण्यासाठी सातत्यपूर्ण प्रयत्नांची गरज असते, याची जाणीव या कार्यातून झाली.

भविष्यातील युवा साहित्यिकांसाठी

आणि साहित्य भारतीच्या पुढील वाटचालीसाठी आपली दृष्टी आणि अपेक्षा काय आहेत?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक- भारतीय भाषा आणि साहित्याचा सर्वांगीण

मुलाखत / शब्दांकन

डॉ. नागेश अंकुश, छत्रपती संभाजीनगर

उत्कर्ष हा ध्येय आहे. साहित्य संशोधनाला अधिक बळ देणे, विविध भाषांमध्ये अंतरीक समन्वय वाढवणे आणि राष्ट्रीय विचारांवर आधारित साहित्यनिर्मितीला चालना देणे ही पुढील वाटचाल असेल. जनमानसात साहित्याविषयी आस्था आणि अभिरूची वाढवणे, सुजाण व समृद्ध भारतीय माणूस घडवण्यासाठी साहित्याला सार्थकी लावणे, तसेच विविध प्रदेशांतील बोलीभाषा आणि मौखिक परंपरेचे संवर्धन करणे, ही आमची अपेक्षा आहे. साहित्य भारतीची वाटचाल अधिक व्यापक, समन्वयात्मक आणि मूल्याधिष्ठित असेल, अशी आम्हाला खात्री आहे.

साहित्य-धर्म म्हणजे काय?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – ज्या प्रकारे माणूस एक विशिष्ट धर्म असतो, राष्ट्र म्हणून त्या राष्ट्राचा एक धर्म असतो, त्याचप्रकारे साहित्याचाही एक धर्म असतो. साहित्य हे केवळ वाचनासाठी नाही, तर त्यात असलेल्या विचारांची आणि मूल्यांची परंपरा, संस्कृती आणि समाजाच्या भल्यासाठी असलेली बांधिलकीही महत्त्वाची

असते. साहित्याच्या व्याख्येतच साहित्य धर्म समजला जातो. साहित्याचे लेखन समाजासाठी असावे, त्याचे कार्य समाजाची मानसिकता, संस्कृती, आणि जीवनमूल्ये सुधारण्याचे असावे, हाच साहित्य धर्म आहे.

साहित्य धर्माचे पालन करणं खूप कठीण असतं, त्यासाठी निरंतर अभ्यास, चिंतन, आणि विचारांची शुद्धता आवश्यक आहे. साहित्यिकाला समाजाच्या विकासासाठी त्याच्या लेखणीच्या माध्यमातून आपली भूमिका पार पाडावी लागते. रामायण, महाभारत, ज्ञानेश्वरी, दासबोध हे महान साहित्यकृती त्याच कारणामुळे आजही जिवंत आहेत. त्या साहित्यकृतींमध्ये समाजाचे पोषण होतं, आणि त्या साहित्यकृतींमध्ये साहित्य धर्माचे पालन केलं गेलं आहे. साहित्यिकांना केवळ लेखणी वापरण्याचे, विचार मांडण्याचे काम नाही, तर त्यांना त्या लेखनाच्या माध्यमातून समाजाच्या सुधारणा घडवण्याची जबाबदारी असते.

घडवण्याची जबाबदारी असते. साहित्य धर्माचे पालन समाजाचे पोषण करण्यासाठी आणि त्याला योग्य दिशा दाखवण्यासाठी आवश्यक आहे. साहित्यिकांनी लेखनाच्या माध्यमातून समाजाची शुद्धता, संस्कृती आणि जीवनमूल्ये सुधारण्याचे कार्य केले पाहिजे. साहित्य धर्म हे केवळ लेखकाचे कर्तव्य नाही, तर साहित्य निर्मिती, प्रसार, आणि प्रचार करणाऱ्या सर्व समाज घटकांची सामूहिक जबाबदारी आहे.

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – साहित्य म्हणजे 'सहितस्य भावः साहित्य'. म्हणजेच ज्या लेखनातून संपूर्ण मानव जातीच्या कल्याणाचे प्रतिबिंब उमठते, ते सर्व लेखन साहित्य म्हणून मानले जाते. साहित्य हे एक प्रकारे वैश्विक कल्याणाची प्रार्थना करत असते. ते समाज, संस्कृती, आणि व्यक्तिमत्त्वाच्या विकासासाठी पोषक असते. साहित्याचा असाच उद्देश असावा, की ते वाचकाच्या विचारांना, बुद्धीला, आणि अंतःकरणाला सशक्त बनवावे.

लेखक का लिहितो / कशासाठी लिहितो?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – लेखकाच्या मनात लेखनाच्या मागील उद्दिष्टाची स्पष्टता असावी लागते. त्याला लेखन कशासाठी करायचं

आहे, त्यातून वाचकांना काय दिलं जाईल, आणि त्यातून समाजाला काय लाभ होईल, या सर्व प्रश्नांची उत्तरं त्याला ठरवली असावीत. लेखक समाजातील घटनांवर भाष्य करत असतो, त्याच्या लेखनातून समाजाच्या प्रश्नांवर प्रकाश पडतो. लेखनाच्या प्रत्येक टप्प्यावर लेखक समाजहिताच्या आणि सामाजिक दृष्टिकोनाच्या मूल्यांचा आदर करत असतो. साहित्याचा मुख्य उद्देश समाज धारणा सुदृढ करण्याचा असतो.

साहित्यकृती समाजाची अभिव्यक्ती असते, त्याविषयी

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – साहित्य हे समाजाच्या घटनांचे, त्याच्या संस्कृतीचे आणि जीवनशैलीचे प्रतिबिंब असते. लेखक हे समाजातील घटकांचे, त्याच्या बदलत्या परिस्थितीचे किंवा सांस्कृतिक घडामोडींचे प्रतिबिंब लेखकाच्या लेखनात प्रदर्शित करतो. साहित्यकृती समाजाची असंवेदनशीलता, समस्यांवर विचार मांडते आणि त्यांना नवी दिशा दाखवते. साहित्यिकांचा काम तोच असतो: समाजाच्या विचारशक्तीला जागृत करणे, त्याला नवीन दृष्टिकोन देणे.

संत आणि साहित्यिक याकडे कसे पाहाल?

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – आजच्या काळात, साहित्यिकांच्या जबाबदारी आणि कार्याची महत्त्वाता संत आणि ऋषींप्रमाणेच आहे. संत आणि ऋषी प्राचीन काळात समाजाला दिशादर्शक होते, आज साहित्यिक समाजाचा मार्गदर्शक बनले आहेत. यांत्रिकीकरण आणि तंत्रज्ञानाच्या आधुनिकीकरणानंतर साहित्यिकांना त्याच प्रकारची भूमिका निभावणे आवश्यक आहे. त्यांचा लेखन, वाचन, आणि चिंतन हे मानवता आणि जीवनमूल्यांना समृद्ध करणारे असावे लागते.

चांगले आणि श्रेष्ठ साहित्य याबद्दल

प्राचार्य डॉ. नरेंद्र पाठक – चांगले साहित्य हे वाङ्मयमयीन निकषांवर ठरवले जाते. ते सहज वाचले जाते, पण त्याचे आयुष्य सीमित असू शकते. दुसरीकडे, श्रेष्ठ साहित्य हे मानवी मूल्यांच्या निकषावर ठरवले जाते. हे साहित्य दीर्घकाळ टिकते, कारण त्यात साहित्य-धर्माचे अधिष्ठान असते. श्रेष्ठ साहित्य मानवतेची सेवा करते, त्या सृष्टीला सुधारते आणि त्याचा प्रभाव दीर्घकालिक असतो.

सकारात्मक विचार करून परीक्षा द्या !

ज्ञोतिर्मय साहित्य

फेब्रुवारी मार्च महिना म्हटलं की परीक्षांचा हंगाम. दरवर्षी याच दोन महिन्यात परीक्षा होतात. दहावी बारावी या बोर्डांच्या परीक्षाही याच काळात असतात. इतकेच काय तर शिष्यवृत्ती, नवोदय यासारख्या स्पर्धा परीक्षाही याच काळात होतात. इयत्ता ५ वी आणि ८ वी च्या शिष्यवृत्ती परीक्षा २२ फेब्रुवारी रोजी आहे. दहावीची बोर्ड परीक्षा २० फेब्रुवारी पासून सुरू होत असून ती १८ मार्चपर्यंत असणार आहे. बारावीची परीक्षाही १० फेब्रुवारी रोजी सुरू झाली असून ती ११ मार्च पर्यंत चालणार आहे. या परीक्षा म्हणजे विद्यार्थ्यांच्या आयुष्यातील माईल स्टोन असतो. विद्यार्थ्यांच्या आयुष्याला कलाटणी देणाऱ्या या परीक्षा असतात म्हणूनच या परीक्षा विद्यार्थ्यांच्या जीवनात अतिशय महत्त्वाच्या असतात.

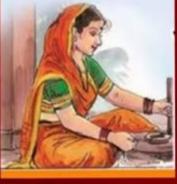
दहावी – बारावीची बोर्ड परीक्षा म्हणजे विद्यार्थी आणि पालकांसाठी कमालीचे टेन्शन. करियरच्या दृष्टीने आणि पुढील अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेण्यासाठी बोर्ड परीक्षेच्या गुणांना खूप महत्त्व असते. त्यामुळे विद्यार्थी वर्षभर

भरपूर अभ्यास करत असतात. पण प्रत्यक्ष जेव्हा परीक्षा जवळ येते तेव्हा मात्र विद्यार्थ्यांचे टेन्शन वाढते. ते साहजिकच असले तरी या काळात विद्यार्थ्यांनी टेन्शन फ्री राहणे महत्त्वाचे आहे कारण नकारात्मक विचार घेऊन

जर विद्यार्थी परीक्षेला गेला तर त्याचा विपरीत परिणाम होऊन वर्षभर केलेल्या मेहनतीवर पाणी पडू शकते. त्यामुळे विद्यार्थ्यांनी परीक्षा कालावधीत प्रसन्न राहावे. सतत अभ्यास करण्याऐवजी मध्येमध्ये ब्रेक घेऊन थोडा वेळ टीव्ही पाहणे, संगीत ऐकणे, लहान मुलांशी खेळणे, बाहेर फिरून येणे, मित्रांशी अभ्यासाव्यतिरिक्त इतरही विषयांशी चर्चा करणे, गप्पा मारणे, चित्र काढणे, आवडती पुस्तके वाचणे अशा गोष्टी कराव्यात. रात्री जागरण करणे टाळावे. विद्यार्थ्यांनी परीक्षा कालावधीत मोबाईलपासून दूरच राहावे. वेळेवर झोपून वेळेवर उठावे. अभ्यासाचा खूप ताण आल्यास विश्रांती घ्यावी. या काळात शक्यतो बाहेर खाणे टाळावे. घरी बनवलेले जेवण वेळेवर करावे.

पालकांनीही याकाळात सकारात्मक राहावे. आपल्या पाल्यांवर अभ्यासासाठी दबाव आणू नये. त्याला सतत परीक्षेची आठवण करून देऊ नये. त्याच्याशी हसून खेळून प्रेमाणे वागावे. पालकांनी स्वतःही परीक्षेचे टेन्शन घेऊ नये आणि मुलांनाही देऊ नये. जर विद्यार्थी परीक्षेचे टेन्शन न घेता सकारात्मक विचार घेऊन परीक्षेला गेला तर यश निश्चित मिळेल. दहावी बारावीच्या परीक्षा आयुष्यातील महत्त्वाचा टप्पा असला तरी शेवटचा टप्पा नाही त्यामुळे टेन्शन फ्री विद्यार्थ्यांनी परीक्षा कालावधीत सोडवा. यश नक्की मिळेल. सर्व विद्यार्थी मित्रांना या बोर्ड परीक्षांसाठी मनापासून शुभेच्छा! ऑल दि बेस्ट.....!!

श्याम ठाणेदार
दौंड जिल्हा पुणे

जात्यावरच्या ओव्या.....

न्हाणीघरापाशी
नको राहू उभी
बाळ न्हाणते पायावर
आण केसराची डबी ||५१०||

न्हाणीघरात पाणी
घंगाळ्यात उतर
तुहे चालून चालून
लई दमले भरतार ||५११||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनाचे श्लोक - एक सार्वकालिक मनोपनिषद

ज्योतिर्मय साहित्य

मनाचे श्लोक २०५ आहेत. काही ठिकाणी त्यांची संख्या २१० अशीही दिली आहे. परंतु २०५ श्लोक हे सर्वमान्य आहेत. प्रत्येक धार्मिक ग्रंथाच्या शेवटी त्याची फलश्रुती दिलेली असते किंवा तो ग्रंथ का वाचायचा हे सांगितलेले असते. तशाच प्रकारची फलश्रुती समर्थ रामदासांनी मनाच्या श्लोकांचा समारोप करताना सांगितली आहे. ते म्हणतात मनाची शते शते ऐकता दोष जाती मतीमंद ते साधना योग्य होती चढे ज्ञान वैराग्य सामर्थ्य

अंगी म्हणे दास विश्वासता मुक्ती भोगी.

ही मनाची शते (म्हणजे शतक अर्थात द्विशतक आणि येथे २०५ श्लोक असा अर्थ घ्यावा) ऐकल्यानंतर दोष निघून जातात. मतिमंद लोक देखील साधन करण्यासाठी पात्र होतात, ज्ञानवैराग्य संपन्न होतात आणि मुक्तीच्या सुखाप्रत पोहोचतात. ही मनाच्या श्लोकांची फलश्रुती होती आहे. भगवद्गीता जशी कोणा एका विशिष्ट धर्मासाठी नाही तर ती सर्व मानवजातीसाठी आहे. तसेच मनाचे श्लोक देखील सर्व मानवजातीला मार्गदर्शन करणारे आहेत.

गोविंद देव गिरी महाराज म्हणतात, " मनाचे श्लोक वाचल्यानंतर आणि ते जीवनात उतरवल्यानंतर तुम्हाला चार वेद किंवा भगवद्गीता किंवा महाभारत वाचण्याची आवश्यकता नाही यामध्ये त्यातील सर्व सार आले आहे. " मनाचे श्लोक म्हणजे तृषार्ताची

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

तहान भागवणारे मधुर जलाचे सरोवर. आपली जेवढी तहान असेल तेवढे पाणी आपण प्राशन करावे आणि आपली तृषा भागवावी.

मनाच्या श्लोकांचे विश्लेषण करताना आपण केवळ शब्दांचे अर्थ पाहणार नाही, तर त्या श्लोकामागील समर्थांचा मानसशास्त्रीय दृष्टिकोन आणि आधुनिक काळातील त्याचे महत्त्व पाहणार आहोत.

समर्थ जेव्हा मना सजना म्हणतात, तेव्हा ते आपल्याला आपल्यातील सुप्त देवत्वाची जाणीव करून देतात. हा प्रवास आहे - स्वैर मनाकडून स्थिर मनाकडे, आणि स्थिर मनाकडून ईश्वरी साक्षात्काराकडे. या मनोपनिषदाच्या माध्यमातून आपण मनाच्या एका अशा प्रदेशात प्रवेश करणार आहोत, जिथे गोंधळ संपतो आणि स्पष्टता सुरू होते. "

या मार्गावर वाटचाल करण्याची शक्ती श्रीराम आम्हाला देवो अशी प्रार्थना करून पुढील भागापासून प्रत्यक्ष श्लोकांचा अर्थ समजावून घेऊया.

(क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

दासबोध स्तवन

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

सरकारी नोकर वरिष्ठांच्या हक्काप्रमाणे चालत असल्यामुळे त्यांच्यावर वैयक्तिक जबाबदारी कसलीही येत नाही आणि कर्ते पणाही त्याला शिवत नाही; त्याप्रमाणे गुरूवर श्रद्धा ठेवून त्यांच्या आज्ञेत राहावे. लाभ - हानी देव जाणे, जबाबदारी गुरूवर; आणि तोच हे साधन करवीत असल्याने कर्ते पणाही त्यांच्यावरच असणार. त्यांच्याही पुढे

परमेश्वर आपल्या हृदयात आहे

म्हणजे, जे जे काही हातून घडते ते ते सर्व त्याच्याच इच्छेने आणि सत्तेने घडते, अशी दृढ भावना असली, म्हणजे कर्तेपण सोडून अजिबात मोकळे होता येते. असे झाले म्हणजे जे जे आपल्या हातून घडते, ती त्याचीच सेवा होते. मुख्य गोष्ट ही की, परमात्मा आपल्या हृदयात आहे, आपण त्याच्यात आहोत, आपण तोच आहो, अशी दृढ भावना पाहिजे. याच्या मधली पायरी म्हणजे परमात्म्याच्या नजरेखाली, तो पाहात असताना, आपण सर्व कर्मे करीत आहोत अशी जाणीव असणे आवश्यक आहे. यामुळे अभिमान सर्वस्वी जरी न गळला, तरी आपल्या हातून वाईट कृत्ये तरी घडायची नाहीत.

क्षेत्राला क्षेत्रत्व आपण आपल्या भावनेने जर दिले नाही तर तिथे पाणी आणि दगडच आहेत ! 'काशी', 'गंगा', असे म्हटले म्हणजे पवित्रतेचे संस्कार मनात उभे राहतात, पण तिथल्या राहणाऱ्या पुष्कळ लोकांचा तसा भाव नसल्यामुळे ते वर्षावर्षात स्नानासही जात नाहीत. यावरून, त्यांना ते क्षेत्र असे वाटतच नाही असे दिसते. क्षेत्र हे आपल्या भावनेनेच नाही का निर्माण होत ? मग ते घरच्या घरीच नाही का निर्माण करता

येणार ? याला अर्थातच दृढभाव असायला पाहिजे. तितका तो दृढ होत नसेल, तर क्षेत्रात जावे; आणि आर्थिकदृष्ट्या तेही शक्य नसेल, जर 'काशीस जावे नित्य वदावे; ' म्हणजे काशीचे स्मरण तरी करावे, म्हणजे त्याने पवित्रतेचे संस्कार उद्भूत होऊन मन पवित्र होईल. देव सर्वत्र भरलेला आहे, पण तो भावाने प्रकट केला पाहिजे. प्रह्लाद, द्रौपदी यांना अगदी खात्री होती की, देव आपला साह्यकारी आहे, तेव्हा देवाला प्रकट होणेच भाग पडले. सद्गुरू मला साहाय्य करतील अशी तुमची खात्री पाहिजे, म्हणजे त्यांना साहाय्य करावेच लागते. याचा अनुभव घेणे हे तुमच्याच हाती नाही का ?

स्वास्थीने कर्मे करणे याचे नाव प्रपंच, आणि निःस्वार्थपणे करणे याचे नाव परमार्थ. जो आसक्तीमध्ये नाही तो निःस्वार्थी समजावा. आसक्ती निघण्याची पहिली पायरी असेल तर ती उदासीनता होय. देव आहे असे निःशंकपणे वाटणे हे ज्ञान होय. हे ज्ञान भगवंताच्या अनुसंधानात राहिल्याने सहज प्राप्त होते.

उपासनेचा हेतू असेल तर तो राम आपल्या पाठीमागे उभा आहे ही भावना उत्पन्न करणे हा होय.

श्री क्षेत्र नैमिष्यारण्य भागवत कथा व हरिनाम सप्ताह

भागवत कथाकार :
आदरणीय श्री चैतन्य महाराज देगलूरकर
कथेचे श्रवण करताना धावते संकलन
मधुकर बोरीकर 9403061886

दिवस दुसरा

पुढे.....
भगवंताचे नामाचे वारंवार श्रवण व्हावे. आम्हाला या पवित्र प्रवाहात शुचिर्भूत व्हायचंय. कसे वागावे हे सांगणाऱ्या अनेक कथा या भागवतात आहेत. कर्म केले की भोगावेच लागते. आम्हाला कर्म करावे लागेल व त्याचे फळही भोगावेच लागेल. यामुळे कर्म भोगायला जन्म व जन्माला आलो की कर्म असे दुष्टचक्र चालूच राहते. एक कथा आहे बिरबलाने बादशहाकडे आषाढी एकादशीची सुट्टी मागितली. बादशहा म्हणाला, मागे तू चतुर्थीला सुट्टी घेतली होती. चतुर्थी सोडली रात्री तशी एकादशी कधी सोडणार? राजा म्हणे एखाद्यावेळी चतुर्थी व एकादशी एकत्र आली तर चतुर्थी केंद्रा सोडशील. बिरबल म्हणे असे होत नाही. चतुर्थी व एकादशी मध्ये सहा सात दिवसांचे अंतर असते. राजा हट्टाला पडला. तरी सांग कशी चतुर्थी सोडशील? तर यावर बिरबल म्हणे लोण्याचे भजे करायचे व ते रात्रीच्या उन्हात बसून खायचे. म्हणजे चतुर्थी सोडल्या सारखे होते व एकादशी मोडत नाही. अनावश्यक वादाला काय उत्तर देणार? कर्म कर्म सोडविता. कर्माचे बंधन अहंकारामुळे असते. हा अहंकार कर्तृत्वाचा असतो कर्म फळाचा नसतो. नवल अहंकाराचे गोठी.. पंच महा भुतांचा गोंधळ.. ज्याला कांहीं कळत नाही पण सर्व कळते असे वाटते. माझ्या सारखा मीच ही भावना. कार्याचे यश घ्यायला शंभर लोक येतात पण अपयश घ्यायला कोणी तयार होत नाही. मी मी असे असते. मी केले, माझ्यामुळे झाले. असा मी माझ्या विचारात मरत नाही. अहंकार असा सूक्ष्म विकार आहे की तो आपल्या अस्तित्वाची जाणीव होऊ देत नाही. माझ्या ठिकाणी अहंकार नाही, असे म्हणण्यात सुद्धा अहंकार असतो. अहंकार आपल्यात थोडे ममत्व निर्माण करते. शास्त्र असे सांगते. आपण केलेले पुण्य कर्म इतरांना सांगू नये. नेकी कर कुंये मी डाल. क्रमशः.....

आरोग्य संजीवनी

डोळ्याला चष्मा-नजर कमजोर? एक ग्लास दुधात हा पदार्थ घालून रोज प्या, नजर होईल तेज.....

ज्योतिर्मय साहित्य

डोळ्यांना चष्मा नको वाटतो, चशम्यामुळे नाकावर खुणा उमटतात अशी बऱ्याचजणांची समस्या असते. काही सोपे व्यायाम करून तसंच खाण्यापिण्यात बदल करून तुम्ही डोळ्यांचे आरोग्य सुधारू शकता. बनारस हिंदू युनिव्हर्सिटीनं असा एक उपाय शोधला आहे. ज्यामुळे रेटीनाचे नर्व्ह टूट करून आरोग्याच्या समस्यांची माहिती मिळू शकते. मायोपिया, डाय आय सिंड्रोम आणि ग्लुकोमा यांसारख्या डोळ्यांच्या समस्या उद्भवू शकतात.

जर तुम्हाला वयाच्या चाळीशीत किंवा त्याआधीच डोळ्यांच्या समस्या उद्भवत असतील किंवा तुम्हाला धुसर दिसत असेल किंवा डोकं दुखत असेल तर ग्लुकोमा या आजाराची सुरुवात अमू शकते. शुगर पेशंट्सनी हे आजार टाळण्यासाठी अजून काळजी घ्यायला हवी. डायबिटीसच्या आजारानं

जगभरातील सव्वा कोटीपेक्षा जास्त लोक त्रस्त आहेत. रिपॉटनुसार जर तुम्हाला चष्मा काढायचा असेल तर अधुनिक शस्त्रक्रिया हा सर्वोत्तम उपाय आहे. यात लेझरच्या साहाय्यानं कॉर्नियाचा आकार बदलला जातो. हे अत्यंत सुरक्षित आणि लोकप्रिय आहे. ज्यांचा कॉर्निया पातळ असतो त्यांच्यासाठी हा पर्याय निवडला जातो. ही एक प्रगत आणि मिनिमली इन्व्हेसिव्ह पद्धत आहे. जर तुमचा नंबर खूप जास्त असेल तर डोळ्यात कायमस्वरूपी लेन्स

संकलन -
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

तुम्ही काही सोपे उपाय करू शकता जसं की सकाळी आणि संध्याकाळी ३० मिनिटं प्राणायाम करा. अनुलोम-विलोम आणि भ्रामरी हे व्यायामसुद्धा डोळ्यांसाठी फायदेशीर ठरतात. डोळे चांगले ठेवण्यासाठी महा त्रिफळा घृत पिणं फायदेशीर ठरतं... १ ग्लास दूधासोबत १ चमचा हे चूर्ण घ्या. दिवसातून २ वेळा हा उपाय केल्यास चांगला परिणाम दिसून येईल.

एलोवेरा ज्यूस, आवळ्याचा ज्यूस डोळ्यांचे आरोग्य चांगले ठेवण्यासाठी फायदेशीर ठरते. तुम्हाला तुमचे डोळे चांगले ठेवायचे असतील तर नेहमी मोबाईल वापरण्याची सवय सोडायला हवी. योगगुरू बाबा रामदेव यांनी सांगितलेले उपाय तुमच्यासाठी फायदेशीर ठरू शकतात. गाजर, रताळे, स्ट्रॉबेरी, आवळ्याचे सेवन डोळ्यांचे आरोग्य चांगले ठेवण्यासाठी फायदेशीर ठरते.

**

लघु बोधकथा

अतिरेक वाईट
एक माणूस आपल्या पत्नीच्या अतिक्रमणामुळे फार वैतागून गेला होता. तो जेव्हा एखाद्या गरजूला मदत करायला जायचा तेव्हा त्याची बायको त्याच्या या प्रयत्नात खोडा घालत असे. तिला कायम वाटायचे जगात मोठमोठे शेत-व्यापारी हे दान देण्यासाठी आहेत मग आपल्यासारख्या सामान्य माणसांनी काय म्हणून दान करावे. बायकोच्या या विचारसरणीमुळे माणूस जेरीला आला होता. शेवटचा उपाय म्हणून तो एका संतांकडे गेला व त्यांना सगळी हकिकत सांगून त्याने यावर संताना उपाय विचारला असता संतांनी त्याला बायकोला बरोबर घेऊन येण्यास सांगितले. दुसरे दिवशी तो माणूस पत्नीसह संतांकडे पोहोचला तेव्हा संतांनी त्याच्या पत्नीला आपल्या हाताची बंद मूठ दाखविली. तेव्हा पत्नीने या गोष्टीचा अर्थ विचारला असता संत म्हणाले, " माझी मूठ जर अशीच कायम बंद राहिली तर काय होईल. " ती म्हणाली, " अशी जर कायमच मूठ बंद करून बसाल तर तुमच्या हातात व्यंग निर्माण होईल. " संत म्हणाले, " आणि जर मूठ उघडून हात कायमच सरळ करून ठेवला तर काय होईल. " ती महिला म्हणाली, " मग हा पुन्हा कधीच बंद होणार नाही अशा प्रकारचे व्यंग निर्माण होईल. " संत यावर त्या महिलेला म्हणाले, " याचा अर्थ कोणत्याही गोष्टीचा अतिरेक हा वाईट आहे. जर हात बंद करून किंवा सरळ करून हातात व्यंग निर्माण होत असेल तर आपल्या प्रवृत्तीमध्ये सुद्धा व्यंग निर्माण होते. आपण गरजूला त्याच्या गरजेप्रमाणेच मदत केली जावी असे माझे तुला यातून सांगणे आहे. कृपया तू आपल्या वागण्यात बदल करावा. " महिलेला संतांचा उपदेश पटला व तिने आपल्या पतीला गरजूना मदत करण्यास आडकाठी केली नाही. तात्पर्य : कोणत्याही गोष्टीचा अतिरेक वाईटच असतो.

नकळत हातून हरवत चाललेल्या...!

ज्योतिर्मय साहित्य
हरवलेला संवाद आणि भविष्याच्या वेलीवर उमलणारी फुले, आणि आजुबाजूची परिस्थिती लक्षात घेता.. एक कवडसा रूपी बोलके कल्पनाचित्र आणि त्यावरून लेखन आणि त्यातून समन्वय साधून लेखनाचा प्रपंच झाला आहे. मनापासून जोडलेले बंध भावनेच्या ओलाव्यात भिजतात. आपलेपणाच्या नात्यात हृदयातून हृदयाशी जोडलेले असतात. पायऱ्यांवर विसावलेले ऊन सरकत काचेतून दिसणाऱ्या झाडांच्या पलिकडे काही अंतरावर असणाऱ्या डोंगराच्या त्या कपारीत कवडसा होऊन विसावले होते. आकाशातून पळणारे ढग, डोंगर आणि पठाराच्या मधल्या भागात निर्माण झालेले ते धुकेसदृश्य वातावरण, आणि पावसाच्या विसाव्यांतर टवटवलेली झाडे आणि तो कवडसा का कोण जाणे खूप काही सांगू पहात होता. क्षितिजापलीकडेचे ते उन्हाचे मनाचे कोवळे नाते कुठे शांततेच्या तर कुठे त्या पळणाऱ्या ढगांकडे आकर्षित जात होते. मनच ते आता इथे तर, क्षणात कुठे ? माहित नाही. पण एक नक्की की एका सकारात्मकतेच्या वाटेवर अर्थात टवटवीत पानाकडे

आकर्षितले गेले. त्याखाली अंधुक धुकट वातावरण दिसत होते. पण त्या धुकट वातावरणात अडकून पडायचे की मग टवटवलेली पाने पहायची हे आपणच ठरवू शकतो. मुलांनी आवाज दिला आणि हाताला हिसका देत आळस झटकला, आणि हरवलेल्या त्या क्षणांची शिदोरी मनात ठेवून बैठक रूम मध्ये मुलांच्या सोबत गप्पा मारण्यासाठी गेले. आणि एक प्रश्न पडला. हेच तर हवे होते ना! झाले तर मग, म्हणजे एक सकारात्मक विचार, वातावरण मनुष्याला एक नवी ऊर्जा नक्कीच देऊ शकतात. म्हणजे मागच्या भागात लिहिल्याप्रमाणे हरवत चाललेला संवाद आजू आजोबांच्या गोष्टी याला फक्त या डिजिटल गोष्टी किंवा इतर ही आणखी कारणे असे आपण सतत म्हणत बोलत असतो. पण खरे सांगायचं तर मघाशी घेतलेले उदाहरण खूप काही सांगत होते, त्याचा अर्थच हा होता की तो डोंगरावरील कवडसा, मधली दरी आणि अलिकडे असलेले ते झाड नजरेत एक प्रतिकृती सामावली. तसे मला ऊन सावल्यात रमायला खूप आवडते. निसर्गातील अनेक रूपे माझ्यासाठी जिन्हाव्याच्या विषय असतात आणि आजही आहेत.

त्यामुळे असेल कदाचित तर. बोलायचे झाल्यास म्हणजे अशी की वाढत चाललेली दरी पण आपण ही त्यासाठी किती महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावू शकतो याचा विचार केला आहे का ? आणि ते ही संयमाने विचाराने ते पळणारे ढग म्हणजे चंचल अवस्था तो कवडसा, स्थिर अवस्था ती दरी हे विचार केले तर एका क्षितिजा पेक्षाही सुंदर चित्र निर्माण होऊ शकते हे ध्यानात आले. खरे सांगायचं तर मघाशी घेतलेले उदाहरण आकाशातील पळणारे ते ढग, टवटवीत झाड आणि ती खोल दरी

मुरलेला ओलावा धुकट वातावरण ही प्रतिकात्मक उदाहरणे होती. आणि त्याकडे पाहणारे आपण म्हणजे एक कल्पना सुचली ती वेळ त्या वेळेबद्दल बोलायचे झाले तर ती वेळ खूप काही करू शकेल असे वाटते. पाठीमागच्या मुद्यांवरून म्हणजे बसणे उठणे आणि संवाद साधणे यासाठी धडपडणारी ती उठते. तिला वेळ हवा असतो. तेंव्हा खरी सुरुवात होते. आपण फक्त समोरच्याला गृहीत धरून चालणार नाही. आपण ही मुद्दामहून वेळ काढून संवाद साधला पाहिजे.

उठून आल्यानंतर मुलांशी गप्पा मारता मारता त्यांच्या खेळात सहभागी झाले. छान वाटले, आणि अशा रम्य वातावरणात त्यांना त्या पूर्वीच्या जीवन शैली विषयी आजी आजोबांच्या विषयी आठवणी सांगितल्या. मुले ही उत्सुकतेने ऐकत होती. तेंव्हाही वाटले पूर्वी काय आणि आता काय फक्त वस्तुस्थिती वेगळी आहे हे प्रकर्षाने जाणवले. की मनुष्य हा समाजशील

प्राणी आहे. हे सत्य आहे. डिजिटल माध्यमांमधून मधून येणारा दुरावा हा विचार असला तरी मनुष्य प्राणी समाजशील प्राणी आहे हे ही तितकेच खरे आहे. ती जाणीव, संवेदना चेहऱ्यावर अगदी सुंदर ही नाही, पण आश्चर्यकारक भाव नक्कीच उमटवून गेली. त्यामध्ये काहीतरी जाणीव झाली. अगदी कल्पनाशक्ती पलिकडे ती गुंतून गेली. छान वाटले. इथे एक मुद्दा लक्षात आला की आपण एक ठराविक चाकोरीबद्ध त्या त्या गोष्टीविषयी बोलतो पण असाही बदल होऊ शकतो. तर सांगायचा मुद्दा हाच की आपणही मुलांना वेळ द्यायला हवा. शंभर टक्के नाही पडला तरी दहा वीस टक्के तरी फरक पडेल. असे नक्की वाटते. असे अनेक मुद्दे आहेत, तुलास तरी आता हे एवढेच ती मुरलेली ओल आणखी खोल मुत जाऊन त्या सुंदर वातावरणाला आणखी जास्त वेळ टवटवीत ठेऊ शकेल. किंवा मग निसर्गाच्या नव्या रूपात नव्याने आणखी सुंदर रूपाचा आविष्कार करेल असे वाटते.

© श्री. शोभा शंकराचार्य म्हाडिक, श्री. शोभा शंकराचार्य म्हाडिक, श्री. शोभा शंकराचार्य म्हाडिक

शिवाजी महाराजांच्या जयंतीनिमित्त रंगला उन्नती सोशल फाऊंडेशनचा दिव्यांग विवाह सोहळा

ज्योतिर्मय साहित्य
पुणे - भगवे झेंडे, डोईवड लफफदार कोल्हापुरी फेटे बांधलेली वर्हाडी मंडळी, भरजरी साड्या परिधान केलेल्या महिला, शौर्यगाथा वर्णन करणारी गाणी, पारंपरिक मंगलवाद्य चौघडा, शंखनाद, विदूत रोषणाई, फटाक्यांची आतषबाजी, स्नेहभोजन, आभ - नातेवाईक, ज्येष्ठ नागरिक आणि प्रमुख पाहुण्यांच्या उपस्थितीत दिव्यांग वधुवरांचा एक आगळा वेगळा सामुदायिक सोहळा पिंपळे सौदागर येथे उत्साहात संपन्न झाला. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या जयंतीनिमित्त गुरुवार दि. १९ रोजी झालेल्या या विवाह सोहळ्याचे यजमानपद भूषविले होते उन्नती सोशल फाऊंडेशनच्या संचालिका आणि भाजपाच्या नवनिर्वाचित नगरसेविका डॉ. कुंदाताई भिसे तसेच उन्नती चे संचालक संजय भिसे आणि झुंज दिव्यांग संस्थेचे राजू हिरेचे यांनी. सामाजिक बांधिलकीच्या नात्याने आयोजित या उपक्रमात पाच दिव्यांग जोडप्यांचा विवाह लावण्यात आला. पिंपळे सौदागर परिसरातील लिनियर गार्डनच्या पटांगणात सायंकाळी गोपाल मुहूर्तावर झालेल्या या विवाह सोहळ्यास उपस्थित प्रमुख पाहुणे आ. शंकर जगताप, भाजपा जिल्हाध्यक्ष शत्रुघ्न बापू काटे, नगरसेविका अनिता काटे, नामदेव जाधव आदींनी आपल्या आशिर्वादांवर भाषणात उन्नती आणि झुंज या संस्थेने आयोजित केलेल्या या दिव्यांग विवाह सोहळा उपक्रमाचे कौतुक करून नुतन वधु - वराना शुभेच्छा दिल्या. याप्रसंगी पिंपरी चिंचवड भाजप सांस्कृतिक प्रकोष्ठचे अध्यक्ष विजय भिसे, उद्योजक धनंजय भिसे, राजू भिसे, जयनाथ काटे, पी के इंटरनॅशनल स्कूलचे संचालक जगन्नाथअप्पा काटे, चॅलेंजर स्कूलचे संचालक संदीप काटे, ऑल सिमिअर सिटीझन संघाचे अध्यक्ष डॉ. सुभाषचंद्र पवार, लिनियर गार्डन ज्येष्ठ नागरिक संघटनेचे अध्यक्ष अशोक वारकर, श्री संत ज्ञानेश्वर ब्राह्मण संस्थेचे अध्यक्ष विलास जोशी, आनंद हास्य क्लबचे उपाध्यक्ष बाळकृष्ण चौधरी, पी. के. इंटरनॅशनल स्कूलच्या प्राचार्या धनश्री सोनवणे, उन्नती सखी मंचच्या अध्यक्षा रश्मी मोरे आदिंची प्रमुख उपस्थिती होती. अतिशय उत्साहात पार पडलेल्या या कार्यक्रमाच्या सुत्रसंचलननाची बाजू भागिनी महाले यांनी सांभाळली. या विवाह सोहळ्याच्या यशस्वीतेसाठी उन्नती आणि झुंज या संस्थेच्या कार्यकर्त्यांनी परिश्रम घेतले.

एक श्रेष्ठ साहित्यिका, कवयित्री, सूत्र संचालन कर्त्या. सौ सीमा गांधी

ज्योतिर्मय साहित्य
(मागील अंकावरून)
त्यांनी महाराष्ट्रातील ६० पेक्षा आधीक कवी कवयित्रींचे यू ट्यूब ऑनलाईन संमेलने यशस्वीरीत्या पार पडली. एक अजून जरा वेगळा छंद त्यांनी जोपासला आहे. जुन्या नाण्यांचा, जुन्या नोटांचा संग्रह, पोस्टाची तिकिटे जोपासण्याचा छंद, या शिवाय ट्रेकिंगचा छंद जोपासला आहे. सीमाताई म्हणजे अष्टपैलू, सर्वगुणसंपन्न, प्रतिभावान व्यक्तिमत्व आहे. त्यांचे विविध विषयातील लिखाण, पुरस्कार, सन्मान हेच दर्शवतात. यातूनच सीमाताई आनंदी, उत्साही, अभ्यासू आहेत असे दिसून येते. कंटाळा हा शब्द त्यांच्या शब्दकोषात नाही. या मागे त्यांचे अखंड परिश्रम, सातत्य, आवड दिसून येते. कामात व्यस्त राहून स्वतःचे आणि कुटुंबाचे प्रेरणा दायी जीवन आनंदाने जगत आहेत. त्यांची एक सुंदर कविता येथे

ओळख साहित्यिकांची - 2
सौ रचना गिरीश वसेकर नांदेड सिटी, पुणे ९४२२२६५९४००

वाचकांसाठी प्रस्तुत करते आहे. मातीचे कारण्य. बीजाच्या प्राणातून हिरवाईचा रंग उसळतो अन् मातीचा रवास त्या आभाळमायेत अडकतो !

झाडांचे प्राण तरळतात मातीच्या मुखावर हिरवे नाचरे घनमोर मातीच्या आकाशावर! जन्मजन्मांचे अंतर मिटते हिरवाईचे गीत उमलते आभाळाचे स्वन भुईवर माती मनोमन सुखावते! सळसळ तरळे हिरवी अवनी च्या नयनी चैतन्याचे अंकुर बागडती रानोवनी! मातीचे कारण्य उमलते नवनव्या संदर्भांनी जन्मभर अन् मेघही विसावतात हिरवाईच्या खांद्यावर! वाह, सीमा ताईशब्दांच्या या सुंदर गुंफणातून आपण निसर्गावरील आपले प्रेम व्यक्त केले आहे. तर अश्या या सौ सीमा ताई गांधी यांच्या सुंदर साहित्यिक प्रवासाला व विविध नव कार्याला खूप खूप शुभेच्छा

बॉटनिकल गार्डन सिडको येथे सांस्कृतिक कार्यक्रमांने शिवजयंती साजरी

ज्योतिर्मय साहित्य
छत्रपती संभाजीनगर - छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती निमित्त बाळासाहेब ठाकरे बॉटनिकल गार्डन सिडको येथे सकाळी अनेक सांस्कृतिक कार्यक्रम साजरे करण्यात आले, सकाळी मान्यवरांच्या हस्ते शिव पूजन व दीप प्रज्वलन करून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. यावेळेस या प्रभागातील नवनिर्वाचित नगरसेवकांचा सत्कार करण्यात आला. विद्यार्थ्यांनी यावेळेस सांस्कृतिक शिवकालीन करा सादर केल्यात तसेच प्राध्यापक चंद्रशेखर शिखरे सरांनी शिव महाराजांची शौर्य कथा व इतिहास यावरील व्याख्यान दिले. या कार्यक्रमात महापौर समीर राजूरकर व खासदार कल्याण काळे यांनी श्रोत्यांना मार्गदर्शन केले. राजूरकर यांनी शिवजयंतीच्या निमित्ताने या वर्षात संभाजीनगर राज्यात स्वच्छतेच्या बाबतीत प्रथम १० मध्ये येईल असे जाहीर केले. तसेच उपस्थित नागरिकांना स्वच्छता अभियानात सामील होण्याचे आवाहन केले. या कार्यक्रमाचे नियोजन शिवजयंती अध्यक्ष श्री सुभाष पुजारी यांनी केले. या कार्यक्रमास गणेश नावंदर, नितीन खरात, कृष्णा ठोंबरे, माधुरी अदवंत, मीना खरात, शिवाजी दांडगे, अनंत बोरकर, बालाजी सोनटके, गणेश वडकर, रामलाल शिंदे, दत्तात्रय सबनीस, उदय देशपांडे, दिलीप बोरसे, पंडरीनाथ काळे, राहल पाटील, दिलीप राठोड, श्री स्वामी, प्रशांत नांदेडकर, आदी उपस्थित होते.

6 व्या वर्धापनदिनानिमित्त "EVENT क्षेत्राचे दालन"
आपल्यासाठी नव्या उत्साहाने खुले होत आहे...
नव्या संकल्पांसह, नव्या उंचीकडे वाटचाल करण्यासाठी!

ब्रह्मसखी EVENT MANAGEMENT

विश्वासाच्या सहा वर्षांनंतर...आता नात्यांसोबत विवाहाचं सुंदर नियोजनही!

मराठवाड्यातून सुरुवात. परिपूर्णतेकडे वाटचाल.

संपर्क:
+91 9049009474 | +91 9049009475
+91 9049009476 | +91 9049009477

मूल मराठी लेखिका - मंजुषा मुळे हिन्दी भावानुवाद - डॉ. मीना श्रीवास्तव

समवेदना

आगे.....
"गोद लेने की अवधारणा" तो उनके भाव विश्व से कब की लुप्त हो चुकी थी। घर में किसी चीज की कोई कमी नहीं थी। वह पूरी तरह से लाइप्यार से पल रही थी। उसे अपनी पसंद की शिक्षा लेने की स्वतंत्रता थी। और अब उसने अपनी इंजीनियरिंग की शिक्षा भी अच्छे अंकों से उत्तीर्ण कर ली थी --- देखते देखते वह ब्याह करने योग्य हो गई थी। सब कुछ सुचारु रूप से मन के माफिक चल रहा था --- सलानी के और उन दोनों के भी। परन्तु फिर भी, उससे पहले कई सालों से, उनके मन पर लगातार एक दबाव बना हुआ था --- सलानी को एक दिन खुद के बारे में सत्य पता चल ही जाएगा ---- तब क्या होगा? उसका और हम दोनों का भी ---- जब वह अठारह वर्ष की हुई, तब मनोचिकित्सकों की सलाह और सहायता से सलानी को सई और सचिन ने बतलाया था कि, वे उसके असली माता-पिता नहीं हैं। अधिकांश बच्चे मनोवैज्ञानिक रूप से टूट जाते हैं जब उन्हें अप्रत्याशित रूप से यह कड़वी सच्चाई पता चलती है कि जिन्हें वे अपने माता-पिता कहते हैं, वे उनके वास्तविक जैविक माता-पिता नहीं हैं, तथा कोई भी नहीं जानता कि उनके वास्तविक माता-पिता कौन हैं। यह सत्य निगलना उनके लिए बहुत कष्टप्रद होता है, इसलिए अधिकतर बच्चे मानसिक रूप से अत्यंत विचलित होकर विचित्र और असंगत व्यवहार करने लगते हैं। लगते हैं।

डॉक्टर ने उन्हें अच्छी तरह आगाह किया था --- "यह अनुमान लगाने का कोई तरीका नहीं है कि, ऐसे बच्चे इस आकस्मिक आघात को ठीक से झेल पाएंगे या नहीं" --- और दोनों ही इस बात को लेकर बेहद तनाव में थे। दोनों के मन में डर था कि सलानी उनसे दूर हो जाएगी। लेकिन उसे किसी न किसी मोड़ पर यह बात मालूम होना जरूरी था। इस पर सुकून इस बात का था कि, आजतक किसी और ने बेबाकी से उसे यह बात नहीं बताई थी। सलानी को सच्चाई पता चलते ही उसने भी अपेक्षा के अनुसार व्यवहार करना शुरू कर दिया। उसने सात-आठ दिनों से उन दोनों से बात तक नहीं की थी - न ही ढंग से खाना खाया था - वह घंटों खुद को कमरे में बंद किए रहती थी... इधर-उधर धक्का मुक्की करते हुए छटपटाती रहती थी --- बिना किसी वजह के उसका चीखना चिल्लाना जारी था, मानों हवा से लड़ाई झगड़ा कर रही हो --- दोनों ही बहुत हतप्रभ और भयाकुल थे। परन्तु मनोचिकित्सक के उपबोधन (काउंसलिंग) का प्रभाव धीरे धीरे असरदार हो रहा था।और एक दिन, जैसे ही वह उठी, सई के गले में अपनी बाँहें डाल जोर जोर से निरंतर रोती रही। उसकी सिसकियाँ धीरे धीरे शांत हुईं। क्रमशः....

ज्ञानमिर्मा

Mutual Fund Online
Sahi hai.....
म्युच्युअल फंड ऑनलाईन
विनोद शिराळकर 9325383999

AI मी आणि म्युच्युअल फंड

ए आय म्हणजेच आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स हा आजकाल सगळीकडे एक कळीचा शब्दप्रयोग झाला आहे. ज्याप्रमाणे इंटरनेट हल्ली जीवनाच्या सर्वच क्षेत्रात उपयोगी पडते आहे त्याचबरोबर आता इंटरनेटच्या जोडीने ए आय चाही वापर होऊ घातलाय. मग AI म्युच्युअल फंड पासून दूर राहिल ते कसे. म्युच्युअल फंडातल्या प्रत्येक प्रांतात म्हणजे डिस्ट्रीब्यूशन असो, फंड मॅनेजमेंट असो, अथवा म्युच्युअल फंड्स च्या बाबतीत जे कन्सल्टेशन अथवा समुपदेशन केले जाते त्यातही आता ए आय चा शिरकाव झाला आहे. हल्ली काही म्युच्युअल फंड्स ए आय आणि मानवीय अशा संयुक्त व्यवस्थापना मध्ये काम करू लागले आहेत. अर्थातच यांची संख्या नगण्य अशीच आहे, पण सुरुवात मात्र झाली आहे. पण आज हा माझा बोलण्याचा किंवा लिहिण्याचा विषय नाही, या विषयावर पुन्हा कधीतरी. तुम्ही म्युच्युअल फंडांच्या जाहिरातींमध्ये एक जाहिरात नक्कीच पाहिली असेल, ज्या जाहिराती मधील एक व्यक्ती वैतागलेल्या आवाजात असे विचारते की "हा भाई म्युचल फंड सही है, लेकिन कौन सा सही है"?..... क्रमशः.....

ऑनलाईन औषधोपचार

Dr Shaikh A H - 98606 99906

